

Raluca-Ioana MOCANU

**FENOMENUL TERRORIST.
ANALIZA LEGISLAȚIEI
ANTI-TERRORISTE ROMÂNE.
STUDIU COMPARATIV**

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MOCANU, RALUCA-IOANA

**Fenomenul terorist : analiza legislației anti-teroriste
române / Raluca-Ioana Mocanu. - București :**

Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-067-9

323.28(100)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0733.674.222**

DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Cuvânt înainte

Imaginarea unei societăți în care violența să fie înlăturată nu poate fi decât utopică. Violența, ne-o arată istoria și ne explică deopotrivă psihologii și sociologii, a însoțit și va însoți devenirea umană. Nicio societate nu poate să își propună, în mod realist, eradicarea, ci doar diminuarea sau prevenirea sa.

După conflictele interstatuale și războaiele civile, terorismul reprezintă cea mai acută formă de violență. Ceea ce este caracteristic terorismului este faptul că el „însoțește” devenirea umană din epoca modernă, iar globalizarea a permis radicalizarea sa. Această trăsătură nocivă provine din evoluția fenomenului ca efect însuși al globalizării. Dacă pentru state, globalizarea a permis construirea de noi relații internaționale economice sau culturale, pentru terorism globalizarea a permis exportarea violenței, apariția de celule teroriste în majoritatea statelor, comunicarea rapidă între membrii grupărilor, disimularea lor în state precum Germania, S.U.A, Marea Britanie, Olanda, Franța, etc., cu consecința directă a transformării acestor state în ținte vulnerabile. Și, pentru că atentatele teroriste nu mai sunt scenarii fataliste ale unor autori ce tind să exagereze, ci realitatea traiului zilnic, chestiunea prevenirii lor a devenit o componentă esențială a cooperării internaționale în materia descoperirii și anihilării rețelelor teroriste.

Mijloacele sunt deopotrivă cele militare și cele juridice; acestea din urmă au format obiectul analizei noastre.

Momentul atentatelor teroriste executate împotriva Statelor Unite, pe teritoriu american, a reprezentat un punct de răscruce în ce privește modul în care instituțiile statului au privit pericolul terorist și implicit au condus la o nouă abordare a prevenirii

viitoarelor atentate. Anterior atentatelor din 11 septembrie 2001, lupta împotriva fenomenului terorist se făcea cu precădere prin intermediul instituțiilor militarizate ale statului. Dimensiunea nouă a actelor de terorism, este dată nu doar de caracterul extrem de sângeros al acestora, ci și de capacitatea de a destabiliza un stat prin țintirea unor obiective esențiale pentru vitalitatea sa. Atentatele ce au urmat (Londra, Madrid), induc convingerea că terorismul vizează întreaga lume civilizată, iar combaterea lui presupune eforturile concertate ale statelor ce luptă pentru protejarea valorilor pe care societatea modernă le promovează. În consecință, s-a impus necesitatea fixării unui cadru legal pentru trasarea principalelor coordonate ale luptei împotriva terorismului. În acest scop, au fost elaborate instrumente legale - interne și internaționale - gândite ca forme noi de cooperare între state pentru limitarea fenomenului, reluându-se încercările făcute anterior pentru găsirea trăsăturilor specifice faptelor de terorism și incriminarea lor.

Lucrarea **„Fenomenul terorist. Analiza legislației anti-teroriste române. Studiu comparativ”** are ca nucleu cercetarea elaborată în cadrul studiilor doctorale pe care le-am derulat în cadrul Facultății de Drept a Universității din București, fiind prima lucrare amplă care analizează legislația română din această materie. Resortul care a generat interesul meu pentru această lucrare a fost declanșat de participarea în anul 2005 la cursul de specializare având tema **Terrorism’s New War and the International Criminal Law’s Responses**, găzduit la sediul International Institute of Higher Studies in Criminal Sciences din Siracusa (Italia). În perioada prealabilă cursului, în care m-am documentat cu privire la fenomen, am studiat și legislația internă din materia prevenirii terorismului, mai ales că România tocmai adoptase la finele anului 2004, Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, care înlocuia primele încercări ale incriminării actelor de terorism (O.U.G. nr. 141/2001

și Legea nr. 472/2002). Întrucât am constatat că la nivelul doctrinei, analiza incriminării actelor de terorism nu fusese niciodată tratată amplu, într-o monografie, fiind sfătuită în acest sens și de prof. dr. Valerian Cioclei și prof. dr. Avram Filipaș - analiza legislației anti-teroriste române a devenit obiectul cercetărilor mele din timpul studiilor de doctorat.

Am considerat că o analiză riguroasă a legislației anti-teroriste nu este posibilă fără o bună înțelegere a fenomenului terorist. În demersul meu am folosit ca surse bibliografice lucrări din literatura de specialitate română și din cea străină; lucrările ce apar ca referințe bibliografice fiind consultate atât în țară cât și în străinătate. În acest context, mulțumesc sincer celor care m-au sprijinit în efortul inițial de a cunoaște corect terorismul, punându-mi la dispoziție cărți de referință și lucrări din această materie.

Structura acestei cărți am conceput-o în trei părți. În prima parte, cu caracter introductiv, mi-am propus să realizez o descriere succintă a fenomenului terorist – origine, evoluție, formele de manifestare ale violenței politice, principalele categorii de terorism, precum și o prezentare a celor mai importante organizații teroriste.

În a doua parte este analizată evoluția instrumentelor internaționale – setul Convențiilor ONU din materie, ce au servit ulterior ca model pentru incriminările naționale.

Cea de-a treia parte, care ocupă ponderea cea mai însemnată a lucrării, urmărește evoluția incriminării actelor de terorism în dreptul intern, concentrându-se cu precădere asupra analizei infracțiunilor din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului. Analiza infracțiunilor folosește instrumentele clasice ale penalistului – prin prisma conținutului juridic al acestora, iar opiniile critice sunt susținute cu argumente ce derivă din propunerile de incriminare formulate în Decizia-Cadru nr. 475/JHA/2002 a Uniunii Europene. De asemenea, în

cercetarea noastră am recurs la analiza comparativă a incriminărilor din dreptul intern român, față de dispozițiile similare ale celor mai importante legislații europene, în studiul nostru ne-am referit la dispozițiile din legislația germană, austriacă, italiană, spaniolă, portugheză și franceză.

Dat fiind faptul că Legea nr. 187/2012 privind punerea în aplicare a Codului penal va aduce, odată cu intrarea sa în vigoare – 1 februarie 2014, modificări ale unora dintre incriminările din Legea nr. 535/2004, am considerat necesar semnalarea acestora. În mare parte, aceste modificări sunt în consonanță cu ceea ce noi am susținut în poziția critică față de reglementările inițiale ale dispozițiilor din Legea nr. 535/2004, astfel încât în prezenta lucrare am subliniat modificările pe care noi le-am propus în teză și care se vor regăsi în viitoarea reglementare. De asemenea, am intervenit semnalând dispozițiile modificatoare pe care le-am considerat criticabile, expunându-ne argumentat opiniile, acolo unde acestea sunt contrare viziunii legiuitorului.

Deși în România nu există decât un număr redus de cauze penale privind faptele de terorism, acestea sunt prezentate în lucrare, pentru a releva dificultățile generate în practică de înțelegerea incriminărilor.

Această lucrare este expresia curiozității inițiale, devenite de-a lungul anilor de cercetare o preocupare intensă în înțelegerea fenomenului și găsirea expresiei celei mai potrivite pentru sublimarea abstracțiunii pe care o reprezintă norma de incriminare. Suntem – atât ca demers personal, cât și ca demers colectiv (atât cel al legiuitorului Uniunii Europene care a amendat actul normativ originar în materie - Decizia-Cadru 475/JHA/2002 prin Decizia-Cadru 919/JHA/2008, fără a găsi încă formula ideală pentru incriminarea actelor de terorism și a celor în legătură cu terorismul, cât și cel al legiuitorului român care în mai puțin de 12 ani a propus patru acte normative în această materie), într-un proces de elaborare a celei mai corecte expresii ce traduce în

normă realitatea de fapt. Cercetarea pe care am făcut-o în cadrul programului de doctorat ne-a determinat să înțelegem hiatusurile majore de percepție în legislațiile consultate, motiv pentru care există viziuni diferite asupra aceluiasi fapt, diferențele fiind generate de incapacitatea unor legislații de a elimina ideologia din normă.

Totuși, în ultima perioadă se poate remarca efortul uniformizării incriminării actelor de terorism. Un argument în acest sens este misiunea Congresului de la Viena din 2014 de a reuni Rapoartele naționale a 25 de state în materia propriei legislații anti-teroriste. Am onoarea de a fi fost desemnată, alături de prof. univ. dr. George Antoniu, Raportor național pentru România, ceea ce mă determină să continuu, ca și după susținerea tezei de doctorat să fiu interesată de studiul evoluției fenomenului terorist, a legislației interne și a instrumentelor naționale în materie.

Întrucât dincolo de resorturile interioare, niciodată un efort personal nu este posibil fără sprijinul celor care ne marchează destinul, mulțumesc în final profesorilor mei. Un pios omagiu domnului prof. univ.dr.Avram Filipaș care a îngăduit tema de cercetare sub îndrumarea sa, domnului prof. univ. dr. Constantin Mitache, care a preluat îndrumarea lucrării, domnului prof. univ. dr. Valerian Cioclei care mi-a călăuzit străduințele, imprimându-mi orgoliul de a nu accepta jumătăți de măsură în efortul argumentării ideilor.

Raluca-Ioana MOCANU

Partea I

PREZENTAREA FENOMENULUI TERORIST

CAPITOLUL I

Etimologia termenului. Definirea terorismului

„Pe 11 septembrie 2001, la începutul dimineții new-yorkeze, americanii numără mai multe mii dintre semenii lor asasinați brutal, în mod complet gratuit. Fără motiv. Se găseau acolo, pur și simplu, în acel loc, la muncă, într-o cafenea, negri, albi, galbeni, femei de serviciu sau bancheri, descoperindu-se brusc jucării manevrate de o voință de a ucide fără drept de apel și absolut la întâmplare.”¹

După atentatele asupra Turnurilor Gemene din New-York, amenințarea terorismul s-a insinuat ca o realitate constantă a lumii civilizate. Consecințele sale se pot remarca pe de o parte în ce privește percepția sa de către populație, prin teama resimțită și prin restricțiile ce au apărut cu privire la unele libertăți individuale, iar pe de altă parte prin noile metode de combatere ale activității organizațiilor teroriste și de prevenire a unor atacuri viitoare.

Demersul pe care ne-am propus să îl facem în lucrarea prezentă, ce constă în analiza reglementărilor internaționale privind prevenirea terorismului internațional, precum și analiza legislației interne în materie, nu poate fi susținut decât după ce, în prealabil, vom încerca o prezentare a fenomenului terorist. Din numeroasele lucrări care descriu și analizează evoluția acestui fenomen, majoritatea caută să găsească trăsăturile terorismului modern pentru a propune previziuni ale transformărilor ce pot interveni în dinamica sa. Cea mai mare parte din lucrările folosite în cercetarea noastră analizează terorismul ca metodă de luptă a celor slabi „care aleg războiul super-mobil ca armă firească a părții mai slabe din conflict”². Deși corectă și necesară, analiza terorismului ca formă a „conflictelor asimetrice”, nu este suficientă nici pentru instituțiile implicate în adoptarea strategiilor adecvate prevenirii

¹ A. Glucksmann, *Discursul urii*, Ed. Humanitas, București, 2007, p. 12.

² P. Wilkinson, *Terrorism & Democracy. The Liberal State Response*, Ed. Routledge, London, New York, 2006, p. 2.